

U odnosu na prvo pitanje: „Možete li opisati glavna izuzeća od roditeljskih prava nad adolescentima (djeca u dobi od 14 godina ili starija) (određivanje mjesta stanovanja ili mjesta privremenog boravka adolescenata, odabir obrazovanja ili vjeroispovijedi, upis u škole itd., liječenje, sklapanje ugovora o radu ili ugovora o stručnom obrazovanju itd.)?“

Na temelju članka 6. Obiteljskog zakona Ukrajine (dalje u tekstu „Obiteljski zakon“) osoba ima pravni status djeteta sve dok ne postane punoljetna.

Dijete u dobi do 14 godina smatra se djetetom.

Dijete u dobi od 14 do 18 godina smatra se maloljetnikom.

Na temelju članka 31. Građanskog zakonika Ukrajine (dalje u tekstu „Građanski zakonik“) pojedinac koji nije navršio 14 godina (dijete) ima pravo:

1. samostalno obavljati male kućanske transakcije.

Transakcija se smatra malom kućanskom transakcijom ako zadovoljava potrebe kućanstva osobe, odgovara njezinu fizičkom, duhovnom ili društvenom razvoju i ako se odnosi na predmet male vrijednosti

2. ostvarivati osobna nematerijalna prava na rezultate intelektualne i kreativne aktivnosti zaštićene zakonom.

Dijete nije odgovorno za štetu koju je prouzročilo.

U skladu s člankom 32. Građanskog zakonika, osim transakcija predviđenih člankom 31., *osoba u dobi od 14 do 18 godina (maloljetnik) ima pravo i:*

— samostalno raspolagati svojom zaradom, stipendijom ili drugim prihodima

— samostalno ostvarivati prava na rezultate intelektualne i kreativne aktivnosti zaštićena zakonom

— biti sudionik (osnivač) pravnih osoba, osim ako je to zabranjeno zakonom ili statutom pravne osobe

— samostalno sklopiti ugovor o bankovnom depozitu (računu) i raspolagati depozitom koji je položila u svoje ime (sredstva na računu).

Maloljetnik druge radnje obavlja uz pristanak svojih roditelja (posvojitelja) ili staratelja.

Pisana, ovjerena suglasnost roditelja (posvojitelja) ili staratelja i dopuštenje tijela nadležnog za skrbništvo potrebna je da bi maloljetnik izvršio transakciju povezanu s vozilima ili nepokretnom imovinom.

Maloljetnik može raspolagati sredstvima koja su kod financijske institucije u njegovo ime u cijelosti ili djelomično položile druge osobe, uz pristanak tijela nadležnog za skrbništvo i roditelja (posvojitelja) ili staratelja.

Pristanak za obavljanje transakcije maloljetniku mora dati roditelj (posvojitelj), staratelj ili tijelo nadležno za skrbništvo i starateljstvo u skladu sa zakonom.

Ako postoje valjani razlozi, sud na zahtjev roditelja (posvojitelja), staratelja ili tijela nadležnog za skrbništvo može ograničiti pravo maloljetnika da samostalno raspolaže svojom zaradom, stipendijom ili drugim prihodima ili mu uskratiti to pravo.

Sud će opozvati svoju odluku o ograničavanju ili oduzimanju tog prava maloljetniku ako više ne postoje okolnosti koje su dovele do te odluke.

Postupak za ograničavanje građanske sposobnosti maloljetnika utvrđen je ukrajinskim Zakonom o građanskom postupku.

Međutim, u skladu s člankom 35. Građanskog zakonika puna građanska pravna sposobnost može se priznati osobi koja je navršila 16 godina i radi na ugovor o radu, kao i maloljetniku koji je registriran kao majka ili otac djeteta.

Puna građanska sposobnost dodjeljuje se odlukom tijela nadležnog za skrbništvo i skrb na zahtjev predmetne osobe uz pisanu suglasnost roditelja (posvojitelja) ili staratelja,

ali se, ako ne postoji takav pristanak, puna građanska sposobnost može dodijeliti sudskom odlukom.

Puna građanska sposobnost može se priznati osobi koja je navršila 16 godina i želi se baviti poduzetničkom djelatnošću.

Ako roditelji (posvojitelji), staratelj ili tijelo nadležno za skrbništvo i starateljstvo daju pisani pristanak, takva osoba može biti registrirana kao poduzetnik. U tom slučaju osoba punu građansku pravnu sposobnost stječe od trenutka upisa u registar poduzetnika.

Puna građanska sposobnost priznata osobi primjenjuje se na sva građanska prava i obveze.

Ako dođe do raskida ugovora o radu ili prekida poduzetničke djelatnosti, osoba zadržava punu građansku sposobnost koja joj je priznata.

Kad je riječ o određivanju mjesta stanovanja, napominjemo da na temelju članka 313. Građanskog zakonika osoba koja je navršila 14 godina ima pravo na slobodno neovisno kretanje na državnom području Ukrajine i na odabir mjesta stanovanja.

Osoba koja nije navršila 14 godina ima se pravo kretati unutar državnoga područja Ukrajine samo uz pristanak roditelja (posvojitelja) ili staratelja, u njihovoj pratnji ili u pratnji osoba koje su oni ovlastili.

Osoba koja je državljanin Ukrajine ima pravo na nesmetan povratak u Ukrajinu.

Osoba koja je navršila 16 godina ima pravo samostalno slobodno putovati izvan Ukrajine.

Osoba koja nije navršila 16 godina ima pravo oputovati izvan Ukrajine samo uz pristanak roditelja (posvojitelja) ili staratelja, u njihovoj pratnji ili u pratnji osoba koje su oni ovlastili, osim u slučajevima predviđenima zakonom.

U skladu s člankom 29. stavkom 2. Građanskog zakonika osoba koja je navršila 14 godina može samostalno odabrati svoje mjesto stanovanja, pri čemu se na tu činjenicu primjenjuju zakonom utvrđena ograničenja.

Članak 160. stavak 3. Obiteljskoga zakona sadržava slične odredbe, u skladu s kojima, ako roditelji žive odvojeno, dijete koje je navršilo 14 godina samo određuje svoje mjesto stanovanja.

Prava djece

U skladu s člankom 1. ukrajinskog Zakona o zaštiti djetinjstva (u daljnjem tekstu: „Zakon”), dijete je osoba mlađa od 18 godina (punoljetnost) ako, u skladu s pravom koje se na njega primjenjuje, ranije ne stekne prava punoljetne osobe.

Osiguravanje najboljeg interesa djeteta uključuje poduzimanje mjera i odluka usmjerenih na zadovoljavanje individualnih potreba djeteta u skladu s njegovom dobi, spolom, zdravstvenim stanjem, razvojnim karakteristikama, životnim iskustvom, obiteljskom, kulturnom i etničkom pripadnošću te uzimajući u obzir mišljenje djeteta, ako je doseglo dob i stupanj razvoja koji mu omogućuje da ga izrazi.

Konkretno, člankom 9. Zakona propisano je da svako dijete ima pravo slobodno izražavati vlastito mišljenje, oblikovati vlastite stavove, osmišljavati svoje društvene aktivnosti i dobivati informacije primjerene dobi. To pravo uključuje slobodu traženja, primanja, korištenja, širenja i čuvanja informacija u usmenom, pisanom ili drugom obliku putem umjetničkih djela, književnosti, masovnih medija, komunikacije (računala, telefonska mreža itd.) ili drugih sredstava po izboru djeteta. Ujedno ima pravo na pristup

informacijama i materijalima iz različitih nacionalnih i međunarodnih izvora, posebno onih koji promiču zdrav fizički i mentalni razvoj te socijalnu, duhovnu i moralnu dobrobit.

Djeca imaju pravo obratiti se državnim tijelima, tijelima lokalne samouprave, poduzećima, institucijama, organizacijama, masovnim medijima i njihovim službenicima s primjedbama i prijedlozima povezanima s njihovim aktivnostima, izjavama i predstavkama o ostvarivanju njihovih prava i pravnih interesa te pritužbama na njihovo kršenje.

Konkretno, člankom 12. Zakona predviđa se da je odgoj u obitelji osnovni temelj za razvoj osobnosti djeteta. Oba roditelja jednako su odgovorna za odgoj, obrazovanje i razvoj djeteta. Roditelji ili osobe koje djeluje *in loco parentis* (umjesto roditelja) imaju pravo i obvezu odgajati dijete, brinuti se za njegovo zdravlje, tjelesni, duhovni i moralni razvoj i obrazovanje, stvarati odgovarajuće uvjete za razvoj njegovih prirodnih sposobnosti, poštovati dostojanstvo djeteta i pripremati ga za samostalan život i rad. Roditelji ili osobe koje djeluju *in loco parentis* odgovaraju za kršenje prava i ograničavanje legitimnih interesa djeteta u području zdravstvene zaštite, fizičkog i duhovnog razvoja te obrazovanja, kao i za neispunjavanje i izbjegavanje roditeljskih dužnosti u skladu sa zakonom.

Rad

Kad je riječ o pitanjima koja se odnose na sklapanje ugovora o radu, u skladu s člankom 21. ukrajinskog Zakona o zaštiti djetinjstva postupak zapošljavanja djece utvrđen je ukrajinskim zakonodavstvom o radu.

Dijete smije raditi kad navrší 16 godina. Djeca koja su navršila 15 godina mogu se zaposliti na radnom mjestu koje ne šteti njihovu zdravlju i školovanju uz pristanak jednog roditelja ili osobe koja djeluje *in loco parentis*.

Radno vrijeme djece mlađe od 16 godina ograničeno je u skladu s potrebama njihova razvoja i stručnog osposobljavanja. Vrijeme koje dijete za radnog vremena utvrđenog zakonom provede na stručnom osposobljavanju uz pristanak vlasnika ili tijela koje je on ovlastio ubraja se u radno vrijeme.

Zabranjeno je uključivanje djece u najgore oblike dječjeg rada, obavljanje teških poslova i rad u štetnim ili opasnim radnim uvjetima, kao i rad ispod zemlje ili rad dulji od zakonom utvrđenog skraćenog radnog vremena.

Djeci je dopušten rad tek nakon što obave prethodni liječnički pregled i dobiju pisano medicinsko mišljenje da ne postoje kontraindikacije za sudjelovanje u radnim aktivnostima, a do navršene 21 godine svake godine moraju obaviti obavezni preventivni liječnički pregled.

U skladu s člankom 22. ukrajinskog Zakona o zaštiti djetinjstva djeca koja su navršila 16 godina imaju pravo obavljati poduzetničke djelatnosti, mogu biti članovi poljoprivredne zadruge i članovi seljačkog (poljoprivrednog) gospodarstva u skladu s postupkom koji je utvrđen zakonom.

Kad je riječ o sklapanju ugovora o radu s maloljetnim osobama, treba istaknuti sljedeće.

Člankom 3. stavkom 1. Zakona o radu Ukrajine (dalje u tekstu „Zakon o radu”) propisuje se da se zakonodavstvom o radu uređuju radni odnosi zaposlenika u svim poduzećima, institucijama i organizacijama bez obzira na oblik vlasništva, vrstu djelatnosti i industrijski sektor, kao i osoba koje rade na temelju ugovora o radu s fizičkim osobama.

U skladu s člankom 24. stavkom 1. točkom 5. Zakona o radu ugovor o radu načelno se sklapa u pisanom obliku. Ugovor u pisanom obliku obavezan je kad se ugovor o radu sklapa s maloljetnikom (članak 187. Zakona o radu).

Člankom 187. Zakona o radu propisano je da maloljetnici, tj. osobe koje nisu navršile 18 godina, imaju jednaka prava kao i odrasle osobe u radnim odnosima, ali u područjima zaštite radnog mjesta, radnog vremena, dopusta i određenih drugih radnih uvjeta uživaju povlastice utvrđene ukrajinskim zakonodavstvom.

U skladu s člankom 188. Zakona o radu nije dopušteno zapošljavanje osoba mlađih od 16 godina.

U iznimnim slučajevima i uz suglasnost jednog od roditelja ili osobe koja djeluje *in loco parentis* mogu se zaposliti osobe koje su navršile 15 godina.

Kako bi se mladi pripremili za produktivan rad, dopušteno je zaposliti učenike opće srednje škole, stručne (strukovno-tehničke) škole, stručne srednjoškolske ili visokoškolske ustanove koji stječu bilo koji oblik osnovnog, općeg srednjoškolskog ili specijaliziranog srednjoškolskog obrazovanja za obavljanje lakših poslova koji ne štete njihovoj zdravlju i ne ometaju njihov obrazovni proces izvan obrazovnog vremena nakon navršene 14. godine života, uz pristanak jednog od roditelja ili osobe koja djeluje *in loco parentis*.

U skladu s člankom 190. stavcima 1. i 2. te člankom 192. Zakona o radu osobe mlađe od 18 godina zabranjeno je zaposliti na teškim poslovima, za rad u štetnim ili opasnim radnim uvjetima te rad ispod zemlje.

Osobe mlađe od 18 godina zabranjeno je zaposliti i za podizanje i premještanje predmeta koji su teži od granica utvrđenih za tu dob.

Ujedno je zabranjen noćni i prekovremeni rad te rad vikendom za osobe mlađe od 18 godina.

U skladu s člankom 199. Zakona o radu, roditelji, posvojitelji ili staratelji maloljetnika, kao i državna tijela i službenici kojima su povjereni nadzor i kontrola poštovanja zakonodavstva o radu imaju pravo zahtijevati raskid ugovora o radu s maloljetnom osobom, uključujući ugovor o radu na određeno vrijeme, ako se njegovim nastavkom ugrožava zdravlje maloljetnika ili krše njegovi legitimni interesi.

Zdravstvena zaštita

U skladu s člankom 39. stavkom 2. Načela zakonodavstva o zdravstvenoj zaštiti Ukrajine (dalje u tekstu „Načela”), pacijent koji je punoljetan ima pravo dobiti pouzdane i potpune informacije o svojem zdravlju, uključujući pristup relevantnim zdravstvenim dokumentima koji se odnose na njegovo zdravlje.

Roditelji (posvojitelji), skrbnici i staratelji imaju pravo dobiti informacije o zdravstvenom stanju djeteta ili štićenika.

U skladu s člankom 43. stavcima 1. i 2. Načela za primjenu dijagnostičkih, preventivnih ili terapijskih metoda potreban je pristanak informiranog pacijenta u skladu s člankom 39. tih načela.

Za pacijente mlađe od 14 godina (pacijenti u osjetljivim godinama) i pacijente koji su priznati kao pravno nesposobni u skladu sa zakonskim postupkom, za provođenje medicinske intervencije potreban je pristanak njihovih zakonskih zastupnika.

Pristanak pacijenta ili njegova zakonskog zastupnika za medicinsku intervenciju nije potreban samo ako postoje znakovi da je pacijentu izravno ugrožen život, pod uvjetom da zbog objektivnih razloga nije moguće dobiti pristanak za takvu intervenciju od samog pacijenta ili njegovih zakonskih zastupnika.

Nove preventivne, dijagnostičke ili terapijske metode i lijekovi koji se ispituju na propisan način, ali još nisu odobreni za primjenu, i neregistrirani lijekovi mogu se koristiti za liječenje samo uz pisani pristanak te osobe. Prethodno navedene metode i sredstva mogu se koristiti za liječenje osobe mlađe od 14 godina (dijete) uz pisani pristanak roditelja ili drugih pravnih zastupnika; za liječenje osobe u dobi od 14 do 18 godina mogu se koristiti uz pisani pristanak te osobe i roditelja ili drugih pravnih zastupnika; za liječenje osobe čija je građanska sposobnost ograničena mogu se koristiti uz pisani pristanak te osobe i njezinih staratelja; a za liječenje osobe koja je proglašena pravno nesposobnom u skladu sa zakonskim postupkom mogu se koristiti uz pisani pristanak njezina zakonskog zastupnika. Pri traženju pristanka za primjenu novih preventivnih, dijagnostičkih, terapijskih metoda i lijekova koji se ispituju prema utvrđenom redoslijedu, ali još nisu odobreni za primjenu, te neregistriranih lijekova osobi i/ili njezinu pravnom zastupniku moraju se dati informacije o svrhama, metodama, nuspojavama, mogućem riziku i očekivanim rezultatima.

Korištenje neregistriranih lijekova ili registriranih lijekova za indikacije koje nisu navedene u uputama za medicinsku upotrebu ili sažetku opisa svojstava lijeka za liječenje, u okviru programā proširenoga pristupa bolesnika neregistriranim lijekovima ili programā pristupa ispitanika (pacijenata) ispitivanom lijeku nakon završetka kliničkog istraživanja, dopušteno je tek nakon dobivanja pisanoga pristanka pacijenta. Za liječenje osobe mlađe od 14 godina (dijete) navedeni lijekovi mogu se koristiti uz pisani pristanak roditelja (jedan od roditelja) ili drugih pravnih zastupnika; za liječenje osobe u dobi od 14 do 18 godina mogu se koristiti uz pisani pristanak te osobe i roditelja (jednog roditelja) ili drugih pravnih zastupnika; za liječenje osobe čija je građanska sposobnost ograničena mogu se koristiti uz pisani pristanak te osobe i njezinih staratelja; za liječenje osobe koja je proglašena radno nesposobnom u skladu sa zakonskim postupkom mogu se koristiti uz pisani pristanak njezina zakonskog zastupnika. Pri traženju pristanka za upotrebu takvih lijekova osobi i/ili njezinu pravnom zastupniku moraju se dati potpune informacije o svrhama, metodama, nuspojavama, mogućem riziku i očekivanim rezultatima primjene tih lijekova te o postojanju ili nepostojanju alternativnih mogućnosti liječenja (članak 44. stavak 2. i članak 44.¹ stavak 2. Načela).

U skladu s člankom 59. Načela roditelji su dužni voditi brigu o zdravlju svoje djece, njihovu fizičkom i duhovnom razvoju te se pobrinuti za njihov zdrav način života. Ako se ta obveza ne ispuni i ako se zbog toga nanosi bitna šteta zdravlju djeteta, krivcima mogu biti oduzeta roditeljska prava u skladu s propisanim načinom.

Kako bi mlađe generacije imale zdrav odgoj te skladan fizički i duhovni razvoj, država osigurava razvoj široke mreže vrtića, internata, zdravstvenih centara, rekreacijskih kampova i drugih dječjih ustanova.

Djeca koja se odgajaju u dječjim ustanovama i školama imaju potrebne uvjete za očuvanje i jačanje zdravlja te edukacije o higijeni. Uvjeti obrazovanja i rada te zahtjevi koji se odnose na okvir u kojem će se obavljati aktivnosti određeni su u dogovoru sa središnjim izvršnim tijelom, koje nadzire oblikovanje državne politike u području zdravstvene zaštite.

Obrazovanje

U članku 55. stavcima od 1. do 3. ukrajinskog Zakona o obrazovanju navodi se da je odgoj u obitelji primarna osnova za razvoj djeteta kao pojedinca. Roditelji imaju jednaka prava i odgovornosti u pogledu obrazovanja i razvoja djeteta.

Roditelji djece u obrazovnom sustavu imaju pravo:

štititi prava i legitimne interese djece u obrazovnom sustavu u skladu sa zakonodavstvom;

obratiti se obrazovnim ustanovama i tijelima koja upravljaju obrazovanjem u vezi s obrazovnim pitanjima;

odabrati obrazovnu ustanovu i obrazovni program one vrste i oblika koji je prikladan za pružanje obrazovanja njihovoj djeci;

sudjelovati u javnoj samoupravi obrazovne ustanove, osobito tako da biraju tijela javne samouprave obrazovne ustanove ili bivaju izabrani u ta tijela;

unaprijed primati informacije o svim planiranim i neplaniranim pedagoškim, psihološkim, medicinskim, sociološkim aktivnostima, istraživanjima, pregledima i pedagoškim eksperimentima u obrazovnoj ustanovi te dati pristanak za sudjelovanje svojeg djeteta u njima;

sudjelovati u izradi individualnoga programa razvoja djeteta i/ili individualnoga kurikulumu;

dobiti informacije o aktivnostima obrazovne ustanove, uključujući pružanje društveno-psihološko-pedagoških usluga osobama koje su pretrpjele zlostavljanje (uznemiravanje), svjedočile mu ili ga počinile, o ishodima učenja svoje djece (djece čiji su pravni zastupnici) te o rezultatima procjene kvalitete obrazovanja u obrazovnoj ustanovi i njezinim obrazovnim aktivnostima;

podnijeti izjavu upravi ili osnivaču obrazovne ustanove u vezi sa slučajevima zlostavljanja (uznemiravanja) djeteta ili bilo kojeg drugog sudionika u obrazovnom procesu;

zahtijevati potpunu i nepristranu istragu slučajeva zlostavljanja (uznemiravanja) djeteta ili bilo kojeg drugog sudionika u obrazovnom procesu.

Roditelji djece u obrazovnom sustavu obvezni su:

poticati djecu da poštuju dostojanstvo, prava, slobodu i legitimne interese osobe, zakone i etičke norme te na odgovornost prema vlastitu zdravlju, zdravlju drugih i okolišu;

olakšati djetetu sudjelovanje u obrazovnom programu i pomoći mu da postigne ishode učenja predviđene u tom programu;

poštovati dostojanstvo, prava, slobode i legitimne interese djeteta i drugih sudionika u obrazovnom procesu;

voditi brigu o djetetovu fizičkom i mentalnom zdravlju, poticati razvoj njegovih sposobnosti i usaditi mu vještine potrebne za zdrav način života;

usaditi kod djeteta kulturu dijaloga i življenja u međusobnom razumijevanju, miru i skladu među svim narodima, etničkim, nacionalnim, vjerskim skupinama, predstavnicima različitih političkih i vjerskih stajališta i kulturnih tradicija, ljudima različitog društvenog podrijetla, obiteljskih i drugih vrijednosti;

poukom i osobnim primjerom promicati poštovanje javnog morala i društvenih vrijednosti, posebno istine, pravde, domoljublja, ljudskosti, tolerancije, marljivosti;

naučiti djecu da je potrebno poštovati Ustav i zakone Ukrajine te štititi suverenitet i teritorijalnu cjelovitost Ukrajine;

naučiti djecu da poštuju službeni jezik i državne simbole Ukrajine, njezine nacionalne, povijesne i kulturne vrijednosti te njezinu povijesnu i kulturnu baštinu;

pridržavati se osnivačkih dokumenata i internih pravila obrazovne ustanove, kao i uvjeta ugovora o pružanju obrazovnih usluga (ako postoje);

pomoći upravi obrazovne ustanove u istraživanju slučajeva vršnjačkog nasilja (uznemiravanja);

provesti odluke i preporuke povjerenstva za istraživanje slučajeva vršnjačkog nasilja (uznemiravanje) u obrazovnoj ustanovi.

Kad je riječ o upisu u stručnu (strukovnu i tehničku) obrazovnu ustanovu, treba uzeti u obzir da u skladu s točkom 3.1. Standardnih pravila za upis u stručne (strukovne i tehničke) obrazovne ustanove Ukrajine, koja su odobrena Odlukom br. 499 Ministarstva obrazovanja i znanosti od 14. svibnja 2013. (registriranom pri Ministarstvu pravosuđa Ukrajine 29. svibnja 2013. pod br. 823/23355), kandidati osobno podnose zahtjev za upis u stručnu (strukovnu i tehničku) obrazovnu ustanovu, u kojem navode odabranu profesiju (specijalizaciju), oblik obrazovanja, mjesto stanovanja itd.

Kad je riječ o drugom pitanju: „Postoje li posebna pravila kojima se zahtijeva pristanak djeteta mlađeg od 14 godina kako bi određene roditeljske odluke ili transakcije bile valjane? Konkretno, s obzirom na to da se člankom 160. Obiteljskog zakona zahtijeva suglasnost djeteta i roditelja ako dijete ima od 10 do 14 godina za pitanja boravka i boravišta, koje su posljedice i postupci u slučaju neslaganja između djeteta i roditelja?”

Na temelju članka 171. Obiteljskog zakona dijete ima pravo iznijeti svoje stavove roditeljima, drugim članovima obitelji i službenicima o pitanjima koja se odnose na njega osobno, kao i o obiteljskim pitanjima.

Dijete koje je sposobno izraziti svoje mišljenje mora se saslušati pri rješavanju spora između njegovih roditelja i drugih osoba u vezi s njegovim odgojem i mjestom stanovanja, pa tako i pri rješavanju sporova koji se odnose na oduzimanje i obnovu roditeljskih prava te upravljanje djetetovom imovinom.

Sud ima pravo donijeti odluku suprotno mišljenju djeteta ako to zahtijevaju interesi djeteta.

U odnosu na treće pitanje: „Ako oba roditelja imaju zajedničko roditeljsko skrbništvo, a znamo da je to standardni slučaj u Ukrajini bez obzira na bračni status roditelja, postoje li odluke ili transakcije koje jedan roditelj može samostalno izvršiti (bez prethodnoga pristanka ili prava veta drugog roditelja)? Postoji li pretpostavka pristanka drugog roditelja?”

Roditelji su pravni zastupnici svoje mlađe i maloljetne djece (članak 242. stavak 1. Građanskog zakonika).

Pravno zastupanje od strane roditelja temelji se na pozitivnoj pravnoj činjenici da djeca potječu od roditelja. S druge strane, pravno zastupanje roditeljima daje cijeli niz prava i odgovornosti u pogledu djeteta, među ostalim u smislu skrbništva (starateljstva) za radnje koje se odnose na dijete.

Na temelju članka 121. Obiteljskog zakona, prava i obveze majke, oca i djeteta temelje se na činjenici da dijete potječe od njih, kako je potvrdilo tijelo za upis osobnog stanja građana u državne matice, na način utvrđen člancima 122. i 125. Obiteljskog zakona.

Na temelju članka 141. Obiteljskog zakona majka i otac imaju jednaka prava i odgovornosti prema djetetu, neovisno o tome jesu li bili u braku.

To što su roditelji razvedeni ili žive odvojeno od djeteta ne utječe na opseg njihovih prava i ne oslobađa ih obveza prema djetetu, osim u slučaju predviđenom u članku 157. stavku 5. Obiteljskog zakona.

Člankom 157. Obiteljskog zakona utvrđuje se da roditelji zajednički odlučuju o odgoju djeteta, osim u slučaju predviđenom u stavku 5. tog članka.

Roditelj koji živi odvojeno od djeteta dužan je sudjelovati u odgoju i ima pravo održavati odnos s njim. Roditelj s kojim dijete živi nema pravo spriječiti roditelja koji živi

odvojeno da održava odnos s djetetom i sudjeluje u njegovu odgoju ako takav odnos ne remeti normalan razvoj djeteta.

Roditelji imaju pravo sklopiti ugovor o ostvarivanju roditeljskih prava i ispunjavanju obveza onog roditelja koji živi odvojeno od djeteta. Ugovor se sklapa u pisanom obliku i mora se ovjeriti kod javnog bilježnika.

Ako se roditelj koji živi s djetetom ne pridržava ugovora, dužan je nadoknaditi materijalnu i moralnu štetu nanесenu drugom roditelju.

Roditelj čije je mjesto stanovanja sudskom odlukom određeno kao mjesto stanovanja djeteta ili potvrđeno kao takvo mišljenjem tijela nadležnog za skrbništvo, osim ako se na tog roditelja ne primjenjuju mjere izvršenja povezane s odlukom o uspostavi prava na posjećivanje djeteta i uklanjanju prepreka za njegovo posjećivanje, samostalno odlučuje o pitanju privremenoga putovanja izvan Ukrajine u razdoblju do mjesec dana radi liječenja, obrazovanja, sudjelovanja djeteta u dječjim natjecanjima, festivalima, znanstvenim izložbama, studentskoj olimpijadi i natjecanjima, ekološkim, tehničkim, umjetničkim, turističkim, istraživačkim ili sportskim događanjima ili odmora i rehabilitacije djeteta u inozemstvu, među ostalim kao člana organizirane skupine djece, a ako zna mjesto stanovanja drugog roditelja koji ne izbjegava i pravilno ispunjava svoje roditeljske obveze, obavještava tog drugog roditelja slanjem preporučenoga pisma o privremenom putovanju djeteta izvan granica Ukrajine, razlogu putovanja, zemlji odredišta i razdoblju boravka u toj zemlji.

Roditelj čije je mjesto stanovanja sudskom odlukom određeno kao mjesto stanovanja djeteta ili potvrđeno kao takvo mišljenjem tijela nadležnog za skrbništvo samostalno odlučuje o pitanju privremenoga putovanja izvan Ukrajine u razdoblju do mjesec dana ili više u svrhu liječenja, obrazovanja, sudjelovanja djeteta u dječjim natjecanjima, festivalima, znanstvenim izložbama, studentskim olimpijadama i natjecanjima, ekološkim, tehničkim, umjetničkim, turističkim, istraživačkim ili sportskim događanjima ili odmora i rehabilitacije djeteta u inozemstvu, među ostalim kao člana organizirane skupine djece, ako:

1. postoje zaostaci u plaćanju uzdržavanja djeteta čiji ukupni iznos premašuje iznos odgovarajućih plaćanja za četiri mjeseca, što je potvrđeno potvrdom o postojanju zaostataka u plaćanju uzdržavanja djeteta

2. postoji zaostatak u plaćanju uzdržavanja djeteta, potvrđen potvrdom o postojanju zaostataka u plaćanju uzdržavanja djeteta, čiji ukupni iznos premašuje iznos odgovarajućih plaćanja za tri mjeseca ako se uzdržavanje plaća za dijete s invaliditetom, dijete koje ima teška perinatalna oštećenja živčanog sustava, teške urođene smetnje u razvoju, rijetku neklasificiranu bolest, onkološke, onkohematološke bolesti, cerebralnu paralizu, teške mentalnih poremećaje, dijabetes tipa I (ovisan o inzulinu), akutne ili kronične bubrežne bolesti 4. stadija ili za uzdržavanje djeteta koje je zadobilo teške ozljede i treba transplantaciju organa ili palijativnu skrb, što potvrđuje dokument koji izdaje liječničko savjetodavno povjerenstvo zdravstvene ustanove i ustanove za prevenciju u obliku koji je utvrdilo središnje tijelo izvršne vlasti koje oblikuje i provodi državnu politiku u području zdravstvene zaštite.

Roditelj koji živi odvojeno od djeteta, ako ne izbjegava i pravilno ispunjava svoje roditeljske dužnosti i nema zaostataka u plaćanju uzdržavanja djeteta, šalje preporučeno pismo s obaviješću o isporuci roditelju s kojim dijete živi, u kojem traži pristanak na to da dijete putuje izvan Ukrajine u svrhu liječenja, obrazovanja, sudjelovanja djeteta na dječjim natjecanjima, festivalima, znanstvenim izložbama, studentskim olimpijadama i natjecanjima, ekološkim, tehničkim, umjetničkim, turističkim, istraživačkim ili sportskim

događanjima ili odmora ili rehabilitacije djeteta u inozemstvu, među ostalim i kao član organizirane skupine djece.

Ako roditelj s kojim dijete živi ne dostavi ovjereni pristanak za djetetovo putovanje u inozemstvo u navedenu svrhu u roku od deset dana od datuma obavijesti o dostavi preporučenoga pisma, roditelj koji živi odvojeno od djeteta i koji ne kasni s plaćanjem uzdržavanja djeteta ima pravo od suda zatražiti dopuštenje za putovanje u inozemstvo bez pristanka drugog roditelja.

Potvrdu o zaostatku u plaćanju uzdržavanja djeteta izdaje tijelo za usluge izvršenja ili privatni izvršitelj u skladu s postupkom propisanim zakonom.

U skladu s člankom 177. stavcima 6. i 7. Obiteljskog zakona, ako roditelj izvrši transakciju u vezi s imovinom djeteta, smatra se da je to učinio uz pristanak drugog roditelja. Drugi roditelj sudu ima pravo podnijeti zahtjev da transakciju proglasi nevažećom jer je zaključena bez njegova pristanka ako je riječ o transakciji većoj od male kućanske transakcije.

Za obavljanje transakcija povezanih s pokretnom i nepokretnom imovinom koja pripada djetetu potreban je pisani, ovjereni pristanak drugog roditelja.

Ako roditelj koji živi odvojeno od djeteta najmanje šest mjeseci ne sudjeluje u odgoju djeteta i ne uzdržava dijete ili ako njegovo mjesto stanovanja nije poznato, transakcije navedene u prethodnoj rečenici mogu se izvršiti bez njegova pristanka.

Roditelji zajednički odlučuju o upravljanju djetetovom imovinom, osim ako je sporazumom između njih drukčije određeno. Sporove između roditelja u vezi s upravljanjem djetetovom imovinom može riješiti tijelo nadležno za skrbništvo i starateljstvo ili sud.

U odnosu na četvrto pitanje: „Ako je dijete u pratnji majke, a otac je ostao u Ukrajini kako bi služio u oružanim snagama, postoje li odredbe u obiteljskom zakonodavstvu Ukrajine ako otac nije dostupan za donošenje hitnih odluka (nema komunikacije, ratni zarobljenik ili drugo) u smislu suspenzije roditeljskih prava? Ako postoje, opišite postupak za pokretanje i prekid takve suspenzije”.

Odgovor na to pitanje obuhvaćen je odgovorom na treće pitanje.

Osim toga, treba imati na umu da ukrajinskim zakonodavstvom nije predviđen postupak „suspenzije roditeljskih prava”. Sudjelovanje djetetova oca ili majke u obrani države ne utječe na njihov opseg prava i obveza u pogledu djeteta.

U odnosu na peto pitanje: „Ako su oba roditelja živa i nisu im oduzeta roditeljska prava, koja su prava i odgovornosti djedova i baka, odraslih sestara, braće, maćeha i očuha ako dijete sad živi s njima, a ne s roditeljima?”.

U skladu s člankom 257. Obiteljskog zakona djedovi i bake te pradjedovi i prabake imaju pravo komunicirati sa svojim unucima i praunucima te sudjelovati u njihovu odgoju.

Roditelji ili druge osobe s kojima dijete živi nemaju pravo spriječiti djedove i bake te pradjedove i prabake da ostvare svoja prava u pogledu odgoja unuka i praunuka.

Djed i baka imaju pravo zaštititi svoje unuke.

Djedovi i bake imaju pravo bez posebnih ovlasti podnijeti zahtjev tijelu nadležnom za skrbništvo ili sudu za zaštitu prava i interesa mlađih i starijih maloljetnih unuka ili punoljetnih unuka koji nisu sposobni za rad (članak 258. Obiteljskog zakona).

U skladu s člankom 265. Obiteljskog zakona djedovi i bake, pod uvjetom da mogu pružiti financijsku pomoć, dužni su uzdržavati unuke koji su djeca ili maloljetnici ako

nemaju majku ili oca ili ako im roditelji zbog opravdanih razloga ne mogu osigurati odgovarajuće uzdržavanje.

Isto tako, člankom 259. Obiteljskog zakona propisuje se da se prava i dužnosti utvrđeni zakonom za braću i sestre odnose i na polubraću i polusestre.

Braća i sestre, osobito oni koji žive odvojeno, imaju pravo na kontakt. Majka, otac, baka, djed i druge osobe s kojima žive maloljetna braća i sestre dužni su omogućiti kontakt među njima.

Odrasla braća i sestre imaju pravo sudjelovati u odgoju svoje maloljetne braće i sestara bez obzira na mjesto stanovanja.

Ako maćeha i očuh žive u istoj obitelji s pastorkom koji je dijete ili maloljetnik, imaju pravo sudjelovati u njegovu ili njezinu odgoju (članak 260. Obiteljskog zakona).

U skladu s člankom 262. Obiteljskog zakona, sestra, brat, maćeha i očuh imaju pravo na zaštitu svoje braće i sestara i pastoraka koji su djeca, maloljetnici ili odrasle osobe koje nisu sposobne za rad.

Sestra, brat, maćeha i očuh imaju pravo bez posebnih ovlasti podnijeti zahtjev tijelu nadležnom za skrbništvo ili sudu za zaštitu prava i interesa braće i sestara i pastoraka koji su djeca, maloljetnici ili odrasle osobe koji nisu sposobne za rad.

U skladu s člankom 267. Obiteljskog zakona odrasla braća i sestre dužni su uzdržavati braću i sestre koji su djeca ili maloljetnici i kojima je potrebna financijska pomoć ako nemaju roditelje ili supružnika ili im te osobe zbog valjanih razloga ne mogu pružiti odgovarajuću potporu, pod uvjetom da odrasla braća i sestre mogu pružiti financijsku pomoć.

Odrasla braća i sestre dužni su uzdržavati odraslu braću i sestre koji nisu sposobni za rad i kojima je potrebna financijska pomoć ako nemaju supružnika, roditelje ili odrasle kćeri ili sinove, pod uvjetom da odrasla braća i sestre mogu pružiti financijsku pomoć.

U skladu s člankom 268. Obiteljskog zakona maćeha i očuh dužni su uzdržavati pastorku koji su djeca ili maloljetnici i žive s njima, ako nemaju majku, oca, djeda, baku, odraslu braću i sestre ili ako im te osobe zbog opravdanih razloga ne mogu osigurati odgovarajuće uzdržavanje, pod uvjetom da maćeha i očuh mogu pružiti financijsku pomoć.

Sud može osloboditi očuha ili maćehu od obveze uzdržavanja pastorka ili ograničiti takvu obvezu na određeno razdoblje, posebno ako su kratko živjeli s majkom ili ocem djeteta ili zbog neprimjerenog ponašanja majke ili oca djeteta u braku.

U odnosu na šesto pitanje: „Ako su roditelji umrli ili su im oduzeta roditeljska prava, koja su prava i odgovornosti djedova i baka, odraslih sestara i braće, maćeha i očuha ako dijete sad živi s njima, a ne s roditeljima?“.

Odgovor na to pitanje obuhvaćen je odgovorom na peto pitanje.

Isto tako, treba uzeti u obzir da se, u skladu s člankom 243. Obiteljskog zakona, skrbništvo i starateljstvo uspostavljaju nad djecom bez roditelja i djecom bez roditeljske skrbi.

Skrbništvo se uspostavlja za djecu koja nisu navršila 14 godina, a starateljstvo za djecu u dobi od 14 do 18 godina.

Skrbništvo i starateljstvo nad djetetom utvrđuje tijelo nadležno za skrbništvo i starateljstvo te sud u slučajevima predviđenima ukrajinskim Građanskim zakonikom.

Skrbništvo ili starateljstvo dodjeljuje se prvenstveno osobama koje su u obiteljskom odnosu sa štićenikom, uzimajući u obzir njihov osobni odnos i sposobnost osobe da ispunjava obveze skrbnika ili staratelja.

Pri dodjeli skrbnika za dijete ili staratelja za maloljetnika uzimaju se u obzir želje štićenika (članak 63. stavak 4. Građanskog zakonika).

U odnosu na sedmo pitanje „Je li za korištenje prava i obveza prethodno navedenih osoba potrebna odluka nekog tijela ili suda ili se ta prava i obveze ostvaruju na temelju zakona?“

Odgovor na to pitanje obuhvaćen je odgovorima na šesto i sedmo pitanje.

U odnosu na osmo pitanje: „Ako je dijete živjelo s roditeljima, a u državu članicu EU-a ulazi u pratnji djeda i bake, odrasle sestre ili brata ili maćehe ili očuha, uz dopuštenje obaju roditelja, može li se smatrati da te osobe imaju pravo pravno zastupati dijete u svim pitanjima koja se pojave u inozemstvu ili im je za ostvarivanje roditeljskih prava potrebna posebna potvrda ili punomoć roditelja? Ako su prava na skrbništvo tih osoba ograničena zakonom, možete li navesti ta ograničenja? Kad je potreban pristanak/suglasnost roditelja? Postoje li zahtjevi za davanje pristanka/suglasnosti (npr. zahtjevi u pogledu obrasca)?“

U skladu s člankom 151. stavkom 2. Građanskog zakonika roditelji imaju pravo uključiti druge osobe u odgoj djeteta i predati ga fizičkim i pravnim osobama radi odgoja.

Predaja djeteta radi odgoja drugim osobama ne oslobađa roditelje od obveze roditeljske skrbi za njih (članak 150. stavak 5. Obiteljskog zakona).

U odnosu na deveto pitanje „Postoje li odredbe o pravima i obvezama drugih srodnika u odnosu na djecu u ukrajinskom obiteljskom pravu (tetke, stričevi itd.), osim prava na kontakt s djetetom ili komunikaciju s njime?“

Ukrajinskim Obiteljskim zakonom ne uređuju se obiteljski odnosi između rođaka, majčinih i očevih sestara i braće te nećakinja i nećaka ili drugih rođaka u pobočnoj lozi (članak 2. stavak 4. Obiteljskog zakona).

U odnosu na deseto pitanje: „Primjenjuju li se sva prava i dužnosti zastupnika djeteta na udomitelje odgojitelje u domovima za djecu bez roditelja obiteljskog tipa, staratelje u udomiteljskim obiteljima, udomitelje i članove uprave ustanova za socijalnu skrb o djeci bez roditelja i djeci bez roditeljske skrbi na temelju zakona ili je potrebno pribaviti potvrdu, dozvolu ili sudski nalog? Možete li pojasniti ograničenja prava koja su im dodijeljena? Što odgojitelji, staratelji i udomitelji u udomiteljskim obiteljima mogu sami odlučiti i kad trebaju biti uključeni roditelji?“

U skladu člankom 256.² stavicama 2. i 4. Obiteljskog zakona udomitelji snose odgovornosti za odgoj i razvoj djece kako su predviđene člankom 150. tog zakona.

Udomitelji su pravni zastupnici djece i djeluju bez posebnih ovlasti kao skrbnici ili staratelji.

U skladu s člankom 256.⁴ Obiteljskog zakona odluka o osnivanju udomiteljske obitelji donosi se na razini okruga, a u gradovima Kijevu i Sevastopolju na razini gradske četvrti ili je donosi izvršni odbor gradskog vijeća (u gradovima od državne važnosti u

Autonomnoj Republici Krimu i gradovima od regionalne važnosti) u skladu s postupkom koji je utvrdio Kabinet ministara Ukrajine.

Udomitelji i tijelo koje je donijelo odluku o osnivanju udomiteljske obitelji sklapaju standardni ugovor o smještaju djece u udomiteljsku obitelj.

Tijelo koje je donijelo odluku o osnivanju udomiteljske obitelji nadzire ispunjavaju li udomitelji svoje dužnosti odgoja i uzdržavanja djece.

Međutim, u skladu s člankom 256.⁶ stavcima 2. i 4. Obiteljskog zakona udomitelji odgojitelji snose odgovornosti za odgoj i razvoj djece predviđene člankom 150. tog zakona.

Udomitelji odgojitelji su pravni zastupnici djece i djeluju bez posebnih ovlasti kao skrbnici ili staratelji.

U skladu s člankom 256.⁸ Građanskog zakonika odluka o osnivanju doma za djecu bez roditelja obiteljskog tipa donosi se na razini okruga, a u gradovima Kijevu i Sevastopolju na razini gradske četvrti ili je donosi izvršni odbor gradskog vijeća (u gradovima od državne važnosti u Autonomnoj Republici Krimu i gradovima od regionalne važnosti) u skladu s postupkom koji je utvrdio Kabinet ministara Ukrajine.

Udomitelji odgojitelji i tijelo koje je donijelo odluku o osnivanju doma za djecu bez roditelja obiteljskog tipa sklapaju standardni ugovor o organizaciji aktivnosti doma za djecu bez roditelja obiteljskog tipa.

Tijelo koje je donijelo odluku o osnivanju doma za djecu bez roditelja obiteljskog tipa dužno je nadzirati ispunjavaju li udomitelji odgojitelji svoje dužnosti odgoja i uzdržavanja djece.

Međutim, ako dijete trajno boravi u centru za skrb o djeci ili zdravstvenoj ustanovi, dužnosti skrbnika i staratelja u odnosu na njega povjerene su upravi tih ustanova (članak 245. Obiteljskog zakona).

U odnosu na 11. pitanje „U službenom prijevodu Obiteljskog zakona na engleski jezik, objavljenom na početnoj stranici ukrajinskog parlamenta Verhovne Rade, izraz ‚posvojiteljska obitelj‘ upotrebljava se za ‚нпуїомна сїм’я‘. Je li ispravno to prevesti kao ‚udomiteljska obitelj‘ umjesto ‚posvojiteljska obitelj‘, s obzirom na to da je posvojenje uređeno poglavljem 18., a ne poglavljem 20.1.?”

Taj prijevod nije službeni prijevod.

Točan je prijevod „udomiteljska obitelj”, a ne „posvojiteljska obitelj”.

Prema ukrajinskom zakonodavstvu „posvajanje” i „udomiteljska obitelj” različiti su oblici smještaja djece bez roditelja ili roditeljske skrbi.

Stoga, u skladu s člankom 207. poglavlja 18. pod nazivom „Posvajanje” Obiteljskog zakona, posvojenje je čin u kojem posvojitelj posvoji osobu u svoju obitelj kao kćer ili sina, a provodi se na temelju sudske odluke, osim u slučaju predviđenom u članku 282. tog zakona.

Od trenutka posvojenja ukidaju se osobna i imovinska prava i obveze između roditelja i posvojene osobe, kao i između njega i njegove/njezine druge rodbine prema krvnom srodstvu.

Posvojenjem se posvojitelju daju prava i nameću obveze u odnosu na posvojeno dijete koji su jednaki onima koje imaju roditelji u odnosu na dijete.

Posvojenjem se posvojenoj osobi daju prava i nameću obveze prema posvojitelju jednaki onima koje ima dijete prema svojim roditeljima (članka 232. stavci 1., 4. i 5. Obiteljskog zakona).

Međutim, u skladu s člancima 256.¹ i 256.³ poglavlja 20.¹ pod nazivom „Udomiteljska obitelj” Obiteljskog zakona udomiteljska obitelj jest obitelj koja je dobrovoljno preuzela najmanje jedno i najviše četiri djeteta bez roditelja i roditeljske skrbi radi obrazovanja i zajedničkog života.

Udomljena djeca žive i odrastaju u udomiteljskoj obitelji dok ne navrše 18 godina. Kad navrše 18 godina, takve osobe, ako nastavljaju studij u ustanovi općeg sekundarnog, stručnog (strukovno-tehničkog), stručnog obrazovanja nakon srednjega koje nije visoko ili visokog obrazovanja, mogu odlučiti nastaviti živjeti i biti odgajane u udomiteljskoj obitelji do završetka takvog obrazovanja.

Udomljena djeca imaju pravo održavati osobni kontakt s roditeljima i drugim rođacima, osim ako bi to moglo negativno utjecati na njihov život, zdravlje i moralni odgoj.

U odnosu na 12. pitanje: „Ako su djeci bez roditelja ili roditeljske skrbi dodijeljeni udomitelji, treba li im u skladu s ukrajinskim obiteljskim pravom skrbnik barem u svrhu nadzora udomitelja?”

Odgovor na to pitanje obuhvaćen je odgovorom na deseto pitanje.

U odnosu na 13. pitanje „Je li u skladu s obiteljskim zakonodavstvom Ukrajine moguće da živi roditelji koji ostvaruju roditeljska prava imenuju udomitelje na privatnoj (ili ugovornoj) osnovi i, ako je tako, imaju li takvi udomitelji prava i dužnosti skrbnika ili udomitelja u smislu članka 256.2. stavka 4. Obiteljskog zakona? Postoje li formalni zahtjevi za takvu punomoć (npr. potvrda, registracija itd.)?”

U skladu s člankom 256.³ Obiteljskog zakona udomljena djeca jesu djeca bez roditelja i djeca bez roditeljske skrbi za koju je dogovoren odgoj i suživot s udomiteljskom obitelji.

Dijete bez roditelja jest dijete čiji su roditelji umrli ili nestali.

Smatra se da su djeca bez roditeljske skrbi ako su ostala bez roditeljske skrbi zbog oduzimanja roditeljskih prava ili su odvedena od roditelja bez oduzimanja roditeljskih prava, ako su njihovi roditelji priznati kao nestali ili onesposobljeni, ako su proglašeni mrtvima, izdržavaju zatvorske kazne ili su u istražnom pritvoru ili ih nacionalna policijska tijela traže jer nema informacija o tome gdje se nalaze ili ako njihovi roditelji imaju dugotrajnu bolest koja im onemogućuje obavljanje roditeljske dužnosti. Takvom se djecom smatraju i djeca koja su odvojena od svojih obitelji, napuštena djeca, djeca čiji roditelji nisu poznati, djeca koju su roditelji napustili, djeca čiji roditelji ne ispunjavaju svoje roditeljske dužnosti zbog razloga koji se ne mogu utvrditi, a u vezi s boravkom roditelja na privremeno okupiranom području Ukrajine ili na područjima na kojima se provode protuterorističke operacije i provedbene mjere kako bi se osigurala nacionalna sigurnost i obrana, odbila i odvratila oružana agresija Ruske Federacije u regijama Donjecke i Luhanske oblasti te djeca beskućnici (članak 1. ukrajinskog Zakona o zaštiti djece).

Člankom 256.² stavkom 4. Obiteljskog zakona utvrđuje se da su udomitelji pravni zastupnici udomljene djece i djeluju bez posebnih ovlasti kao skrbnici ili staratelji. To znači da je odluka o osnivanju udomiteljske obitelji dovoljna da udomitelji izvršavaju svoje ovlasti. Za više pojedinosti vidjeti odgovor na deseto pitanje.

U odnosu na 14. pitanje: „Po dolasku u Njemačku nadležna tijela moraju provjeriti zakonitost postojećih rodnih listova i drugih dokumenata koji se odnose na obiteljske odnose kako bi se spriječile otmice djece i trgovanje djecom, odnosno kako bi potvrdila da su potvrde i dokumenti valjani. Jesu li ukrajinske vlasti trenutačno u mogućnosti provjeriti i potvrditi vjerodostojnost ukrajinskih dokumenata? Ponekad dokumenti uopće nisu dostupni, a Njemačka mora izdati nove, odnosno preliminarne dokumente. Mogu li ukrajinske vlasti provjeriti i potvrditi takve zamjenske dokumente? Koji će dokumenti biti potrebni i što će provjeravati ukrajinske vlasti?”

U skladu s člankom 1. stavkom 1. i člankom 2. stavkom 2. ukrajinskog Zakona o upisu osobnog stanja građana u državne matice rođenje pojedinca i njegovo podrijetlo, brak, raskid braka u slučajevima predviđenima zakonom, promjena imena i smrt moraju se prijaviti državi.

Upis osobnog stanja građana u državne matice provodi se sastavljanjem evidencije o stanju građana, koja sadržava informacije o osobnim podacima pojedinca, koje su povjerljive i ne otkrivaju se (članak 9. stavci 2. i 3. Zakona).

Nakon upisa osobnog stanja građana u državne matice tijela nadležna za upis osobnog stanja građana u državne matice izdaju odgovarajuću potvrdu.

Obrasci za potvrde o upisu osobnog stanja građana u državne matice izrađuju se u skladu s predlošcima koje je odobrio Kabinet ministara Ukrajine i njihovim opisima, što je utvrđeno članom 18. stavkom 1. Zakona.

Stoga su predlošci obrazaca potvrde odobreni Odlukom br. 1025 Kabineta ministara Ukrajine od 10. srpnja 2010. o odobrenju primjeraka evidencije o osobnim stanjima građana, specifikacijama i obrascima potvrda o upisu osobnog stanja građana u državne matice.

Konkretno, predložak rodnog lista sadržava podatke o djetetu i njegovim roditeljima, ime tijela nadležnog za upis osobnog stanja građana u državne matice koje je izdalo potvrdu, inicijale i prezime glavnog matičara i pečat tog tijela.

Ukrajina je stranka Konvencije o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava iz 1961.

Ministarstvo pravosuđa Ukrajine jedno je od tijela ovlaštenih za stavljanje apostila u skladu s Odlukom Kabineta ministara Ukrajine br. 61 od 18. siječnja 2003. o davanju ovlasti za stavljanje apostila predviđenih Konvencijom o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava, odnosno na dokumente koje izdaju pravosudna tijela i sudovi, kao i na dokumente koje sastavljaju javni bilježnici Ukrajine.

S obzirom na prethodno navedeno dokument s apostilom ne zahtijeva dodatnu certifikaciju ili provjeru i može se koristiti u bilo kojoj drugoj državi potpisnici Konvencije.

Ne postoji drugi postupak za provjeru vjerodostojnosti dokumenata o upisu osobnog stanja građana u državne matice.

Odlukom br. 890 Kabineta ministara Ukrajine od 4. studenoga 2015. o nekim pitanjima pri osiguravanju uvođenja elektroničke usluge za stavljanje apostila u Ukrajini je uveden elektronički registar apostila (dalje u tekstu „registar”) i utvrđeno je da se apostil na službenim dokumentima stavlja i izrađuje s pomoću računalnih alata registra u obliku elektroničkog dokumenta u skladu s obrascem utvrđenim Konvencijom o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava.

Registar se vodi s pomoću softverskih i hardverskih alata kojima se osigurava izrada apostila u obliku elektroničkog dokumenta, zaštita informacija sadržanih u registru od neovlaštenih radnji, pretraživanje unosa u registru i izdavanje informacija iz registra.

Svaka osoba ima pravo besplatno dobiti informacije iz registra o pričvršćenom apostilu putem internetske stranice <https://apostille.minjust.gov.ua/>.

Pričvršćeni apostil može se pretraživati u registru podataka s pomoću registracijskog broja i datuma izdavanja. Prema rezultatima pretraživanja u registru informacija o pričvršćenom apostilu informacije se navode u obliku slike pričvršćenog apostila.

Trenutačno svi odjeli za upis osobnog stanja građana u državne matice koji djeluju na državnom području Ukrajine koje nadzire legitimna vlada Ukrajine prihvataju dokumente o upisu osobnog stanja građana u državne matice za stavljanje apostila, koji se razmatraju u skladu s prethodno navedenim zakonodavnim zahtjevima.

[ponavlja se prethodna rečenica]

Sudskim odlukama može se pristupiti putem državnog informacijskog sustava „Jedinstveni državni registar sudskih odluka” na poveznici <https://reyestr.court.gov.ua>.

Svatko može provjeriti autentičnost posebnog oblika javnobilježničke isprave koja sadržava javnobilježnički akt putem javnih internetskih stranica na <https://rnb.nais.gov.ua>.

U skladu točkom 1. podtočkom 3. Odluke br. 164 Kabineta ministara Ukrajine od 28. veljače 2022. pod naslovom „Neka javnobilježnička pitanja za vrijeme izvanrednog stanja” (kako je izmijenjena), potvrda o punomoći (osim punomoći za pravo raspolaganja nekretninom, nedovršenim objektima ili imovinskim pravima u vezi s budućom nekretninom (dalje u tekstu „nepokretna imovina”), sredstvima na računima u bankama i drugim financijskim institucijama, kao i vozilima u razdoblju duljem od tri mjeseca, upravljanje i raspolaganje vrijednosnim papirima, korporativnim pravima, pravom na pristup pojedinačnom bankovnom sefu) i ovjera vjerodostojnosti potpisa na zahtjevu za izdavanje dozvole za privremeni odlazak djeteta u inozemstvo provodi se bez upotrebe posebnih javnobilježničkih isprava na praznim listovima papira sa sljedećim računalnim podacima javnog bilježnika: slika državnoga grba Ukrajine, prezime, ime, patronim (ako postoji), naziv ureda javnog bilježnika (za javnog bilježnika), ime javnog bilježnika (za privatnog javnog bilježnika), broj potvrde o pravu na sudjelovanje u javnobilježničkim aktivnostima, adresa radnog mjesta, telefonski broj i e-adresa. Kako bi provjerila valjanost punomoći ovjerene na praznim listovima papira, predmetna osoba podnosi zahtjev uz presliku nadležnom javnom bilježniku, koji je u roku od dva radna dana dužan izdati potvrdu kojom se potvrđuje ili uskraćuje ovjera takve punomoći.

Odgovori na dodatna pitanja

U odnosu na prvo pitanje

U skladu s člankom 242. Građanskog zakonika Ukrajine (dalje u tekstu: „Građanski zakonik”), roditelji (posvojitelji) zakonski su zastupnici svoje mlađe i maloljetne djece. Pritom treba istaknuti da to što je dijete steklo određenu pravnu sposobnost ne lišava roditelje statusa zakonskih zastupnika. Međutim, sadržaj i opseg ovlasti zastupanja koji roditelj ima ovisi o opsegu pravne sposobnosti djeteta, uključujući stupanj u kojem je ono svjesno mogućih pravnih posljedica svojih postupaka ili propusta.

Dakle, dok roditelji u potpunosti zastupaju interese djece i obavljaju sve transakcije u njihovo ime i u njihovu interesu, osim malih kućanskih transakcija i onih kojima se ostvaruju osobna neimovinska prava na rezultate intelektualne kreativne aktivnosti (članak 31. Građanskog zakonika), maloljetnici u skladu s člankom 32. Građanskog zakonika sklapaju veliku većinu transakcija u svoje ime.

Roditelji maloljetnika ne sklapaju transakcije u ime svoje maloljetne djece, već samo daju pristanak za njihovo sklapanje. Drugim riječima, pri izvršavanju takvih transakcija jedna stranka ni na koji način ne sklapa transakcije u ime druge stranke.

Na primjer, u skladu s člankom 61. Uputa o postupku otvaranja i zatvaranja korisničkih računa koje provode pružatelji platnih usluga za vođenje računa, odobrenom Odlukom br. 162 Odbora Narodne banke Ukrajine od 29. srpnja 2022., tekući račun na ime djeteta (dijete koje nije navršilo 14 godina) banka otvara na zahtjev njegovih zakonskih zastupnika, odnosno roditelja (posvojitelja, udomitelja odgojitelja) ili skrbnika u skladu s postupkom utvrđenim u odjeljku V. članku 60. tih uputa, pod uvjetom da pravni zastupnik djeteta predoči putovnicu ili drugu identifikacijsku ispravu kojom se potvrđuje identitet zakonskog zastupnika i isprave na temelju kojih banka može identificirati to dijete, kao što je rodni list ili druga isprava kojom se potvrđuje njegov identitet.

Međutim, u skladu s člankom 62. navedenih uputa banka otvara tekući račun za maloljetnika u dobi od 14 do 18 godina koji nema račun u njoj u skladu s postupkom utvrđenim u odjeljku V. članku 60. tih uputa.

Maloljetnik ima pravo samostalno raspolagati svojim sredstvima koje je položio na račun koji je otvorio na svoje ime te svojom plaćom (zaradom), stipendijom ili drugim prihodom uplaćenim na njegov račun.

Maloljetnik može raspolagati sredstvima koje je na njegov račun položila bilo koja druga osoba uz pristanak tijela nadležnog za skrbništvo i starateljstvo i roditelja (posvojitelja) ili staratelja.

U odnosu na drugo pitanje

U skladu s člankom 160. Obiteljskog zakona Ukrajine (dalje u tekstu: „Obiteljski zakon”) mjesto stanovanja djeteta koje nije navršilo 10 godina određuje se pristankom roditelja.

Mjesto stanovanja djeteta koje je navršilo 10 godina utvrđuje se zajedničkim pristankom roditelja i samog djeteta.

Ako roditelji žive odvojeno, mjesto stanovanja djeteta koje je navršilo 14 godina života određuje samo dijete.

S druge strane, u skladu s člankom 171. Obiteljskog zakona dijete ima pravo iznijeti svoje stavove roditeljima, drugim članovima obitelji i službenicima o pitanjima koja se odnose na njega osobno te o obiteljskim pitanjima.

Dijete koje je sposobno izraziti svoje mišljenje mora se saslušati pri rješavanju spora između njegovih roditelja i drugih osoba u vezi s njegovim odgojem i mjestom stanovanja, pa tako i pri rješavanju sporova koji se odnose na oduzimanje i obnovu roditeljskih prava te upravljanje djetetovom imovinom.

Sud ima pravo donijeti odluku suprotno mišljenju djeteta ako to zahtijevaju interesi djeteta.

Pritom s obzirom na prethodno navedeno treba napomenuti da je potrebno razlikovati uvažavanje mišljenja djeteta i njegov pristanak. U prvom se slučaju može donijeti odluka koja se razlikuje od mišljenja djeteta, ali u drugom ona se može donijeti samo uz pristanak djeteta.

Kao primjer obveznoga pristanka djeteta može se navesti odredba članka 160. stavka 2. Obiteljskog zakona, prema kojoj se, kako je prethodno navedeno, mjesto stanovanja djeteta koje je navršilo 10 godina određuje zajedničkim pristankom roditelja i samog djeteta.

Kad je riječ o postupovnim aspektima, trebalo bi imati na umu da sud pri donošenju relevantnih odluka u svakom pojedinom predmetu uzima u obzir sve okolnosti slučaja u cjelini i vodi se zakonskim odredbama u njihovu sustavnom odnosu.

U odnosu na treće pitanje

Prema nacionalnom zakonodavstvu žena i muškarac imaju jednaka prava i obveze u obiteljskim odnosima, braku i obitelji (članak 7. stavak 6. Obiteljskog zakona).

Istodobno, odredbe koje odražavaju navedeno načelo jednakosti roditelja u odnosu na dijete navedene su u odgovoru na treće pitanje iz prethodnog upita (*u odnosu na treće pitanje*: „Ako oba roditelja imaju zajedničko roditeljsko skrbništvo, a znamo da je to standardni slučaj u Ukrajini bez obzira na bračni status roditelja, postoje li odluke ili transakcije koje jedan roditelja može samostalno izvršiti (bez prethodnoga pristanka ili prava veta drugog roditelja)? Postoji li pretpostavka pristanka drugog roditelja?”).

Isto tako, skreće se pozornost na činjenicu da obiteljski odgoj djeteta uključuje mnoga pitanja koja rješavaju ili roditelji zajedno ili jedan roditelj uz pristanak ili prešutni pristanak drugog roditelja. Pritom se pretpostavlja da roditelji djeluju u interesu djeteta.

Povezana s četvrtim pitanjem

U skladu s člankom 242. Građanskog zakonika skrbnik je pravni zastupnik djeteta ili osobe koja je priznata kao nesposobna. Međutim, ukrajinskim zakonodavstvom baki/djedu ili odraslom bratu/sestri ne dodjeljuju se ovlasti pravnih zastupnika, osim ako poduzmu odgovarajuće mjere za uspostavu skrbništva/starateljstva. Međutim, ako postoje razlozi za sumnju da postoji prijetnja da roditelji/skrbnici zloupotrebljavaju svoja prava ili odgovornosti i/ili posljedično krše prava djeteta, skreće se pozornost na mogućnost korištenja mehanizma zaštite najboljih interesa djeteta utvrđenog zakonom kao važnog načela obiteljskoga prava.

Tako se člankom 258. Obiteljskog zakona uređuju prava djedova i baka u pogledu zaštite unučadi, prema kojima djed i baka imaju pravo štititi svoju unučad.

Djedovi i bake imaju pravo bez posebnih ovlasti tijelu nadležnom za skrbništvo i starateljstvo ili sudu podnijeti zahtjev za zaštitu prava i interesa unuka koji su djeca, maloljetnici ili odrasle osobe koje nisu sposobne za rad.

Sestra, brat, maćeha ili očuh imaju pravo zaštititi svoju braću, sestre, pastorke koji su djeca, maloljetnici ili odrasle osobe koje nisu sposobne za rad.

Sestra, brat, maćeha ili očuh imaju pravo bez posebnih ovlasti tijelu za skrbništvo i starateljstvo ili sudu podnijeti zahtjev za zaštitu prava i interesa braće, sestara, pastoraka i

pastorki koji su djeca, maloljetnici ili odrasle osobe koje nisu sposobne za rad (članak 262. Građanskog zakonika).